

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

WICEPREZES NIK

Tekst jednolity*

KZN.410.3.3.2026

Pan
Paweł Grzesiowski
Główny Inspektor Sanitarny
ul. Targowa 65
03-729 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

* Wystąpienie pokontrolne zmienione zgodnie z treścią Uchwały Nr 68/26 Kolegium Najwyższej Izby Kontroli z dnia 6 lipca 2026 r., z uwzględnieniem sprostowana oczywistych omyłek pisarskich z dnia 11 maja 2026 r.

P/25/035 Działania organów państwa w zakresie importu owoców

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Główny Inspektorat Sanitarny ¹ ul. Targowa 65, 03-729 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Grzesiowski, Główny Inspektor Sanitarny ² , od 14 czerwca 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Krzysztof Saczka, Zastępca Głównego Inspektora, od 19 listopada 2020 r. do 13 czerwca 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań w zakresie importu owoców dotycząca uregulowań prawnych i przedsięwzięć organizacyjnych
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do dnia 17 grudnia 2025 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi do 31 grudnia 2025 r., Najwyższa Izba Kontroli Departament Zasobów Naturalnych od 1 stycznia 2026 r.
Kontrolerzy	1. Jacek Jurak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KRR/24/2025 z 8 września 2025 r. 2. Artur Witek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/25/2025 z 8 września 2025 r.

(akta kontroli str. 1-13, 214)

¹ Dalej: „GIS” lub „Główny Inspektorat”.

² Dalej: „Główny Inspektor”.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

OCENA OGÓLNA

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

Główny Inspektor w latach 2022-2025 rzetelnie ustalał priorytety i kierunki działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej⁵ w zakresie urzędowych kontroli importowanych owoców. Prawidłowo opracowywał (w oparciu o analizę ryzyka, dane statystyczne oraz informacje z laboratoriów referencyjnych i jednostek współpracujących) coroczne plany pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu żywności.

Główny Inspektor nie zapewnił rzetelnego nadzoru nad działalnością Państwowych Wojewódzkich oraz Państwowych Granicznych Inspektorów Sanitarnych⁶ w zakresie wykonywania badań laboratoryjnych dla celów urzędowej granicznej kontroli żywności, ponieważ do wykonywania badań laboratoryjnych próbek żywności pobranych w ramach urzędowej kontroli żywności wskazał laboratoria państwowych instytutów badawczych⁷ nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁸. NIK nie kwestionując merytorycznego przygotowania ww. laboratoriów do wykonywania badań pozostałości pestycydów w próbkach żywności wskazuje, że laboratoria te nie należały do laboratoriów uprawnionych do wykonywania badań laboratoryjnych dla celów urzędowej kontroli żywności i żywienia, stosownie do art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia⁹.

Główny Inspektor prawidłowo wykonywał zadania związane z funkcjonowaniem Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach¹⁰. Powiadomienia w ramach systemu RASFF, dotyczące stwierdzonych nieprawidłowości w badanych próbkach owoców, były przekazywane terminowo i zgodnie z procedurami, a działania następcze podejmowano adekwatnie do stwierdzonych zagrożeń. Nie stwierdzono naruszeń procedur ani opóźnień w przekazywaniu ww. informacji do Komisji Europejskiej.

Główny Inspektor współpracował, na podstawie zawartych porozumień, z innymi organami i inspekcjami w zakresie urzędowych kontroli importowanych owoców. Współpraca była prowadzona w sposób ciągły i dostosowany do bieżących potrzeb, w tym związanych ze zwiększonym importem owoców oraz sytuacjami nadzwyczajnymi. Podejmowane przez Głównego Inspektora działania koordynacyjne sprzyjały sprawnej realizacji zadań przez organy PIS¹¹.

Główny Inspektor utrzymywał i rozwijał systemy informatyczne wspierające czynności kontrolne. Stosowane systemy informatyczne umożliwiały sprawną

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: „PIS” lub „Inspekcja Sanitarna”.

⁶ Dalej odpowiednio: „PWIS” i „PGIS”.

⁷ Instytut Ogrodnictwa-Państwowy Instytut Badawczy w Skierniewicach, dalej: „IO-PIB”. Od 2024 r. badania laboratoryjne próbek żywności pobranych w ramach urzędowej kontroli żywności prowadziło także laboratorium Instytutu Ochrony Roślin - Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu, dalej „IOR-PIB”.

⁸ Dalej: „Minister RiRW”.

⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1448, dalej: „ustawa o bezpieczeństwie żywności”.

¹⁰ Rapid Alert System for Food and Feed, dalej: „RASFF”.

¹¹ W art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2024 r. poz. 416) wskazano organy wykonujące zadania PIS, tj. Głównego Inspektora Sanitarnego, państwowego wojewódzkiego, państwowego powiatowego i państwowego granicznego inspektora sanitarnego.

i bieżącą wymianę informacji o prowadzonych kontrolach oraz ich wynikach pomiędzy organami PIS, a także innymi organami i inspekcjami zgodnie z zakresem ich kompetencji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Zgodnie z regulacjami organizacyjnymi¹² GIS oraz wewnętrznymi regulaminami organizacyjnymi poszczególnych departamentów, prowadzeniem spraw związanych z bezpieczeństwem żywności i żywienia zajmował się w szczególności Departament Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia do zadań którego należało¹³ m.in.:

- audytowanie zgodności postępowania jednostek organizacyjnych Inspekcji z przepisami rozporządzenie w sprawie kontroli urzędowych¹⁴;
- opracowywanie rocznych planów działań w zakresie doskonalenia krajowego systemu bezpieczeństwa żywności i żywienia oraz krajowego planu pobierania próbek i badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu żywności¹⁵;
- pełnienie funkcji i wykonywanie zadań pojedynczego punktu kontaktowego reprezentującego Polskę jako członka sieci RASFF i Systemu Pomocy i Współpracy Administracyjnej¹⁶;
- koordynowanie nadzoru Inspekcji nad importem żywności niezwierzęcego pochodzenia w zakresie dotyczącym przeprowadzania granicznych kontroli sanitarnych, w tym wdrożeniem i stosowaniem przez organy Inspekcji systemu Trade Control and Expert System New Technology¹⁷.

(akta kontroli str. 14-72, 930-937 pliki 142-174)

W latach 2022-2025 Główny Inspektor wskazywał w corocznych wytycznych do planowania i działalności PIS cele oraz zadania planowane do realizacji przez jednostki PIS oraz główne kierunki, obejmujące obszary działalności organów Inspekcji Sanitarnej, w których zachodziła potrzeba dodatkowego wskazania

¹² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 sierpnia 2021 r. w sprawie nadania statutu Głównemu Inspektoratowi Sanitarnemu (Dz.U. poz. 1527 ze zm.); zarządzenie Głównego Inspektora Sanitarnego nr 6/21 z dnia 3 września 2021 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego GIS ze zm. oraz zarządzenie nr 18/24 z dnia 15 października 2024 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego GIS.

¹³ Zgodnie z zarządzeniem nr 18/24 Głównego Inspektora z dnia 15 października 2024 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego GIS.

¹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001, (WE) nr 396/2005, (WE) nr 1069/2009, (WE) nr 1107/2009, (UE) nr 1151/2012, (UE) nr 652/2014, (UE) 2016/429 i (UE) 2016/2031, rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 i (WE) nr 1099/2009 oraz dyrektywy Rady 98/58/WE, 1999/74/WE, 2007/43/WE, 2008/119/WE i 2008/120/WE, oraz uchylające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 i (WE) nr 882/2004, dyrektywy Rady 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EWG, 96/23/WE, 96/93/WE i 97/78/WE oraz decyzję Rady 92/438/EWG. Dz. Urz. UE L 95/1 z 07.04.2017, str. 1 ze zm. Dalej: „rozporządzenie nr 2017/625”.

¹⁵ Dalej: „Plan pobierania próbek”.

¹⁶ Administrative Assistance and Cooperation, dalej: „AAC”.

¹⁷ System służący do zgłaszania i wystawiania dokumentacji dla przesyłek objętych szczególnymi warunkami przywozu do UE. Dalej: „TRACES-NT”.

sposobu realizacji zadań, priorytetów¹⁸. Planowanie działalności organów Inspekcji Sanitarnej odbywało się w oparciu m.in. o wyniki kontroli własnych, wyniki kontroli prowadzonych przez organy zewnętrzne, analizę i ocenę ryzyka zagrożenia zdrowia i życia ludzkiego, ocenę stanu sanitarnego poprzedniego roku oraz ocenę zdarzeń mających wpływ na efekty pracy organów PIS.

(akta kontroli str. 81-140, 267-272, 930-937 pliki 98, 114-121, 189-193, 218-227)

W Inspekcji Sanitarnej opracowano do stosowania procedury dotyczące:

- przeprowadzania urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością¹⁹,
- pobierania próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz próbek sanitarnych²⁰,
- urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną²¹.

Główny Inspektor wyjaśnił, że kontrole żywności były prowadzone m.in. na podstawie planu pobierania próbek na dany rok i w uzasadnionych przypadkach wynikających z bieżącej potrzeby i wniosków o podjęcie dodatkowych działań. Kontrole graniczne przeprowadzane były na bieżąco na podstawie wniosków składanych przez importerów do właściwych organów.

(akta kontroli 249-272, 305-310, 329-466, 930-937 pliki 134, 189, 218)

W GIS opracowywane były corocznie raporty z realizacji Zintegrowanego Wieloletniego Planu Kontroli dla Polski²² w ścisłej współpracy z innymi organami urzędowej kontroli żywności, zawierające ogólne wnioski z przeprowadzonych urzędowych kontroli zgodnie z art. 113 rozporządzenia nr 2017/625. Przedkładane corocznie raporty uwzględniały dane przekazane przez wszystkie organy urzędowej kontroli żywności (tj. Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej, Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa i Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych).

(akta kontroli 249-253, 930-937 pliki 189-193)

W latach 2022-2024 organy PIS przeprowadziły łącznie 986 214²³ urzędowych kontroli sanitarnych żywności, z czego 22 748²⁴ (tj. 2,3%) kontroli dotyczyło importowanych owoców.

Spośród łącznej liczby 22 748²⁵ urzędowych kontroli importowanych owoców przeprowadzonych w latach 2022 – 2024:

- 19 952 kontroli (6593 w 2022 r., 6546 w 2023 r. oraz 6813 w 2024 r.) – tj. 88% kontroli przeprowadzono w oparciu o przepisy prawa krajowego²⁶;

¹⁸ Wytyczne na 2022 r. sporządzone były w oparciu o procedurę GIS-ZSZ-PL-01-01 z 27 lipca 2015 r. Wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania i działalności PIS. Wytyczne na lata 2023-2025 opracowywane były zgodnie z Instrukcjami wypełniania Planów zasadniczych zadań jednostek PIS na 2023, 2024 i 2025 r.

¹⁹ Zarządzenie Głównego Inspektora Sanitarnego nr 104/2017 z dnia 8 maja 2017 r. ze zm.

²⁰ Zarządzeniem Głównego Inspektora Sanitarnego nr 146/217 z dnia 7 lipca 2017 r. ze zm.

²¹ Zarządzeniem Głównego Inspektora Sanitarnego nr 239/2019 z dnia 13 grudnia 2019 r.

²² Multi Annual National Control Plan.

²³ W 2022 roku 316 947 kontroli, 329 635 w roku 2023 oraz 339 632 kontroli w roku 2024.

²⁴ W 2022 roku 7 809 kontroli, w 2023 r. 7 384 kontroli oraz 7 555 kontroli w 2024 r.

²⁵ 12 743 kontroli PGIS oraz 10 005 kontroli PPIS.

²⁶ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie wykazu towarów, które podlegają granicznej kontroli sanitarnej (Dz. U. nr 272, poz. 1612).

- 2796 kontroli (1216 w 2022 r., 838 w 2023 r. oraz 742 w 2024 r.) – tj. 12% kontroli przeprowadzono w oparciu o przepisy wynikające z prawa unijnego²⁷.

(akta kontroli str. 69-78, 255-282, 926 pliki 1-2, 930-937 pliki 175-182, 189-193)

W okresie objętym kontrolą Główny Inspektor opracowywał i koordynował realizację corocznych Planów pobierania próbek (uwzględniających zadania dotyczące urzędowej kontroli importowanych owoców pod względem wymagań prawa unijnego i krajowego), które opracowywano na podstawie informacji przygotowywanych przez ekspertów z laboratoriów referencyjnych, instytutów naukowych i innych jednostek współpracujących z GIS. Plany pobierania próbek miały charakter ogólny i nie określały poboru próbek w ramach granicznej kontroli sanitarnej z powodu braku możliwości prognozowania rodzajów żywności, która może zostać zgłoszona do odpraw celnych. Główny Inspektor wyjaśnił, że pomimo, iż pobór próbek w ramach granicznej kontroli sanitarnej nie był ujmowany w planach pobierania próbek, to był powiązany z granicznymi kontrolami, z uwagi na fakt wskazywania w nim na produkty, które powinny być objęte szczegółową kontrolą graniczną, np. w kierunku pozostałości pestycydów na podstawie przepisów o wzmożonej kontroli sanitarnej.

(akta kontroli str. 293-317)

Próbki pobierane w ramach sanitarnej kontroli urzędowej badane były m.in. w zakresie: pozostałości pestycydów, metali szkodliwych dla zdrowia²⁸, zanieczyszczeń mikrobiologicznych²⁹, żywności genetycznie zmodyfikowanej³⁰, azotanów, mikotoksyn, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (dalej: WWA), napromieniowania³¹, substancji dodatkowych oraz innych zanieczyszczeń.

W latach 2022-2024 organy PIS pobrały łącznie 243 361³² próbek do badań laboratoryjnych, w ramach kontroli dotyczących nadzoru bieżącego z produkcji i obrotu oraz kontroli granicznej, z czego 4143 (1061 w 2022 r., 1486 w 2023 r. oraz 1596 w 2024 r.) – tj. 1,7% próbek dotyczyło importowanych owoców i ich podstawowych produktów pochodnych. W 90 (25 w 2022 r., 22 w 2023 r. oraz 43 w 2024 r.) - tj. w 2,2% próbek importowanych owoców i ich podstawowych produktów pochodnych stwierdzono m.in. przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu³³ stężenia substancji szkodliwych, nieprawidłowe znakowanie oraz nieprawidłowości związane z niespełnieniem pozostałych parametrów (m.in. organoleptycznych i oznaczeń fizyko-chemicznych)³⁴.

²⁷ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/1793 z dnia 22 października 2019 r. w sprawie tymczasowego zwiększenia kontroli urzędowych i środków nadzwyczajnych regulujących wprowadzanie do Unii niektórych towarów z niektórych państw trzecich, wykonujące Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 i (WE) 178/2002 oraz uchylające Rozporządzenia Komisji (WE) nr 669/2009, (UE) nr 884/2014, (UE) 2015/175, (UE) 2017/186 i (UE) 2018/1660 Dz. Urz. UE L 277 z 29.10.2019, str. 89, ze. zm.

²⁸ Kadm, ołów, rtęć, arsen całkowity i nieorganiczny, nikiel oraz cyna.

²⁹ Badania w kierunku Salmonella, Listeria monocytogenes, a w przypadku owoców miękkich świeżych i mrożonych również w kierunku wykrywania obecności RNA specyficznego dla wirusa zapalenia wątroby typu A (WZW A) i norowirusów (NoV) genogrupy I i II.

³⁰ Dalej: „GMO”.

³¹ W kierunku skażeń promieniotwórczych pobierano do badań głównie owoce miękkie, tj. jagody, porzeczki, truskawki i maliny. Pobrane próbki badane były w kierunku izotopu cezu-137.

³² W tym: 75 423 w 2022 r., 82 624 w 2023 r. oraz 85 314 w 2024 r.

³³ Dalej: „NDP”.

³⁴ W tym przekroczenie NDP pozostałości pestycydów w 45 próbkach, mikotoksyn w 10 próbkach, metali szkodliwych dla zdrowia w czterech próbkach, zanieczyszczeń biologicznych i fizycznych w sześciu próbkach, substancji dodatkowych w trzech próbkach, mikrobiologicznych w trzech próbkach, niespełnienie pozostałych parametrów w pięciu próbkach, nieprawidłowości w znakowaniu w 14 próbkach.

W ramach granicznej kontroli sanitarnej dla grupy owoców i ich podstawowych produktów pochodnych, w latach 2022-2024 liczba zbadanych próbek wyniosła 1079³⁵ (tj. 26%), przy czym jedna próbka mogła być badana w różnych kierunkach.

(akta kontroli str.71-92, 249-253, 262-266, 280-282, 300-301, 689, 721-725, 930-937 pliki 194-210)

Od 2021 r. na podstawie corocznych pism Głównego Inspektora przekazujących Plany pobierania próbek i zakresu badanych pestycydów dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej³⁶ realizowano, w ramach uzgodnień z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi³⁷, badania pozostałości pestycydów w próbkach m.in. importowanych owoców pobieranych na etapie kontroli granicznej prowadzonej przez PGIS i PPIS.

Główny Inspektor, w piśmie³⁸ z dnia 27 października 2023 r. skierowanym do PWIS i PGIS oraz w corocznych Planach pobierania próbek i zakresu badanych pestycydów dla PIS do wykonywania badań laboratoryjnych próbek żywności pobranych w ramach urzędowej granicznej kontroli żywności wskazał laboratoria IO-PIB i IOR-PIB nadzorowane przez Ministra RiRW. Laboratoria tych instytutów nie należały do laboratoriów uprawnionych do wykonywania badań laboratoryjnych dla celów urzędowej kontroli żywności, o których mowa w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności (co szczegółowo opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”). Główny Inspektor ww. pismem z 2023 r. poinformował PWIS i PGIS m.in. o braku konieczności poboru opłat od przedsiębiorców za badania próbek pobranych w ramach urzędowych granicznych kontroli żywności przeprowadzanych przez IO-PIB, w związku z nieponoszeniem kosztów badań przez organy PIS. W ww. piśmie Główny Inspektor Sanitarny wskazał na urzędowy charakter kontroli żywności w zakresie odnoszącym się do badania laboratoryjnego próbek pobieranych w ramach granicznej kontroli sanitarnej kierowanych przez organy Inspekcji Sanitarnej do IO-PIB nadzorowanego przez Ministra RiRW.

W okresie objętym kontrolą, w ramach Planów pobierania próbek i zakresu badanych pestycydów dla PIS, w zakresie kontroli granicznych zaplanowano łącznie pobór 513 próbek owoców (tj. w 2022 r. 116 próbek, w 2023 r. 125 próbek, w 2024 r. 121 próbek i w I półroczu 2025 r. 151 próbek). Przebadanych zostało łącznie 575 próbek owoców (tj. w 2022 r. 128 próbek, w 2023 r. 149 próbek, w 2024 r. 151 próbek i w I półroczu 2025 r. 147 próbek). Badania wykonano w IO-PIB.

³⁵ Łącznie na zanieczyszczenia mikrobiologiczne pobrano pięć próbek, na metale szkodliwe dla zdrowia 66 próbek, na pozostałości pestycydów 463 próbek, na mikotoksyny 106 próbek, na zawartość substancji dodatkowych 69 próbek, na skażenia promieniotwórcze 376 próbek, na GMO cztery próbki, na pozostałe parametry (organoleptyka, oznaczenia fizykochemiczne itp.) 64 próbki, na WWA pięć próbek i na zanieczyszczenia biologiczne i fizyczne cztery próbki.

³⁶ Pisma Głównego Inspektora do PWIS i PGIS z 17 marca 2022 r. znak: BŻ.PS.423.2.2022, z 16 marca 2023 r. i z 23 maja 2023 r. znak: BŻ.PS.423.5.2023, z 17 kwietnia 2024 r. i z 10 maja 2024 r. znak: BŻ.PS.423.23.2024, z 28 marca 2025 r. i z 17 kwietnia 2025 r. znak: BŻ.PS.423.5.2025. Dalej: „Plany pobierania próbek i zakresu badanych pestycydów dla PIS”.

³⁷ Dalej: „MRiRW”

³⁸ Znak: BŻ.PR.426.117.2023. Dalej: „pismo z 2023 r. Głównego Inspektora do PWIS i PGIS”.

Ponadto w 2023 r. zwiększono pobór o 1800 próbek oraz o 1000 próbek w latach 2024-2025. Przebadano 1088 próbek, tj.: 288 w 2023 r., 461 w 2024 r. i 339 w 2025 r. (I półrocze), z tego 601 oznaczeń wykonano w IO-PIB i 487 w IOR-PIB.

W ramach Planów pobierania próbek i zakresu badanych pestycydów dla PIS zbadano 454 próbki pobrane przez PGIS (27,3%) i 1209 przez PPIS (72,7%).

Główny Inspektor określił również sposób postępowania w przypadku stwierdzenia w ww. próbkach pozostałości pestycydów przekraczających NDP nakazując powiadamianie właściwych wojewódzkich i granicznych stacji sanitarno-epidemiologicznych³⁹. Wszystkie przypadki, w których stwierdzano przekroczenia NDP pozostałości pestycydów w badanych próbkach owoców, podlegały analizie i po spełnieniu kryteriów były raportowane w systemie RASFF. W latach 2022-2023 nieprawidłowości w badanych próbkach owoców kształtowały się na poziomie około 3%, zaś w latach 2024-2025 (I półrocze) wskaźnik miał wartość odpowiednio 2,4 i 0,7%.

(akta kontroli str. 240-248, 293-316, 660-684, 687-689, 721-725)

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/1715 z dnia 30 września 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące funkcjonowania systemu zarządzania informacjami w zakresie kontroli urzędowych oraz jego składników systemowych⁴⁰, włączyło system RASFF do sieci powiadamiania i współpracy, w której skład wchodziły także AAC i sieć na rzecz Przeciwdziałania Fałszowaniu Żywności⁴¹. Polska, będąc członkiem sieci powiadamiania i współpracy reprezentowana była w sieciach RASFF, AAC i FFN przez Krajowy Punkt Kontaktowy, który był prowadzony przez Głównego Inspektora.

W okresie objętym kontrolą, ze 105 powiadomień w systemie RASFF szczegółowej kontroli poddano dziewięć przypadków importowanych owoców świeżych i mrożonych, które nie spełniały wymagań w zakresie bezpieczeństwa żywności. W sprawach tych dokonano powiadomień w ramach systemu RASFF, z tego pięć dotyczyło powiadomień informacyjnych⁴² (brak ryzyka zdrowotnego) i cztery dotyczące zgłoszenia⁴³ do Komisji Europejskiej⁴⁴. W ww. postępowaniach nie stwierdzono nieprawidłowości, jak i naruszeń procedury w zakresie zgłaszania-powiadomień w systemie RASFF.

(akta kontroli str. 301-305, 469-476, 481-560)

W latach 2022-2025 (I połowa) Główny Inspektor przekazywał polecenia, zalecenia i wytyczne dotyczące m.in.:

³⁹ Dalej odpowiednio: „WSSE” i „GSSE”.

⁴⁰ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/1715 z dnia 30 września 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące funkcjonowania systemu zarządzania informacjami w zakresie kontroli urzędowych oraz jego składników systemowych. Dz.U.UE.L.2019.261 s.37 ze zm. Dalej: „rozporządzenie w sprawie systemu IMSOC”.

⁴¹ Food Fraud Network, dalej: „FFN”.

⁴² Dwoch próbek w ramach planu pobierania próbek: nr 779 z 2022 r. (morela) oraz nr 736 z 2023 r. (brzoskwinia); trzech próbek w ramach Planów pobierania próbek i zakresu badanych pestycydów dla PIS nr 621 z 2023 r. (brzoskwinia), nr 670 z 2023 r. (truskawka mrożona), nr 450 z 2025 r. (malina).

⁴³ Trzech próbek w ramach planu pobierania próbek: nr 673 z 2024 r. (czereśnia), nr 667 z 2024 r. (jeżyna), nr 342 z 2025 r. (borówka amerykańska); jednej próbki w ramach Planów pobierania próbek i zakresu badanych pestycydów dla PIS nr 1389 z 2024 r. (truskawka).

⁴⁴ Dalej: „KE”.

- importu towarów z Ukrainy⁴⁵ oraz badań pozostałości pestycydów w żywności z Ukrainy, przekazywania przez PGIS w Dorohusku i Hrebennem informacji o ilości wwożonych towarów z Ukrainy⁴⁶;
- przeprowadzania granicznej kontroli sanitarnej żywności pochodzenia roślinnego przekazywanej jako pomoc humanitarna dla uchodźców z Ukrainy, importowanej do Polski z państw trzecich⁴⁷;
- poboru próbek produktów ekologicznych na pozostałości pestycydów do PGIS w Przemyślu⁴⁸;
- wzmożenia nadzoru nad importowanymi malinami z państw trzecich⁴⁹, przekazywania raportów o wielkości importowanych owoców oraz raportów z realizacji granicznych kontroli sanitarnych owoców świeżych i mrożonych, raportowania wyników próbkowania za pośrednictwem strony internetowej www.pestycydy.pis.gov.pl oraz sprawozdań z wyników badań pozostałości pestycydów;
- wdrożenia i stosowania systemu Single Window⁵⁰ oraz zasad przeprowadzania kontroli urzędowych z użyciem systemów Single Window i TRACES-NT⁵¹;
- weryfikacji danych statystycznych PGIS⁵²;
- planów pobierania próbek,
- opłat za czynności kontrolne i badania laboratoryjne.

Główny Inspektor wyjaśnił, m.in. że w związku z sezonową sprzedażą owoców, przeprowadzane były akcje kontrolne mające na celu monitorowanie bezpieczeństwa żywności, w trakcie których pobierane były próbki produktów spożywczych do badań laboratoryjnych. Dodatkowe działania były podejmowane także w związku z przekazanymi do GIS informacjami dotyczącymi m.in. zwiększonego importu produktów z państw trzecich, również przez inne ograny np. Ministra RiRW. Akcje kontrolne i dodatkowe działania były w miarę potrzeby przeprowadzane także we współpracy z innym organami, np. organami Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, stosownie do kompetencji każdego organu. W przypadku konieczności szybkiego reagowania, wytyczne były przekazywane drogą telefoniczną lub w trakcie odpraw roboczych online.

(akta kontroli str. 81-86, 164-165, 204-253, 260, 930-937 pliki 84-87, 98-121, 189-193)

W okresie objętym kontrolą Główny Inspektor zaplanował przeprowadzenie po pięć audytów wewnętrznych w 2022 r., w 2024 r. i w 2025 r. i czterech audytów w 2023 r. W ramach powyższych audytów planowano przeprowadzenie pięciu audytów dotyczących obszaru pozostałości pestycydów, z czego po jednym w 2023 r. i 2024 r. i trzech w 2025 r.

Główny Inspektor w 2024 r. przeprowadził audyt w GSSE w Szczecinie, który dotyczył postępowania w sprawie wykonywania obowiązków wynikających z przepisów kontroli urzędowych oraz kontroli granicznej, suplementów diety

⁴⁵ Pismo GIS z 28 lutego 2022 r. znak BŻ.PR.426.35.2022, Pismo GIS z 11 marca 2022 r. znak BŻ.PR.426.35.2022.

⁴⁶ Pismo GIS z 25 stycznia 2023 r. znak BŻ.PR.426.11.2023.

⁴⁷ Pismo GIS z 22 marca 2022 r. znak BŻ.PR.426.43.2022.

⁴⁸ Pismo GIS z 28 czerwca 2023 r. znak BŻ.PR.426.11.2023.

⁴⁹ Pismo GIS z 19 sierpnia 2024 r. znak: BŻ.PR.426.5.2024.

⁵⁰ Pismo GIS z 05 maja 2022 r. znak BŻ.PR.426.75.2022.

⁵¹ Pismo GIS z 14 września 2022 r. znak BŻ.PR.426.75.2022.

⁵² Mail GIS z 19 października 2022 r. do GSSE Dorohusk, GSSE Hrebennie i GSSE Przemyśl.

oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Wstępne wnioski z audytu nie wykazały problemów w zakresie audytowanego obszaru.

(akta kontroli str. 307-310, 329-343)

W celu sprawdzenia skuteczności działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa żywności, Główny Inspektor zaplanował przeprowadzenie 49⁵³ kontroli stacji sanitarno-epidemiologicznych, w tym 22 kontroli obejmujących bezpieczeństwo żywności. Ostatecznie Główny Inspektor przeprowadził trzy kontrole w GSSE (w Hrebennem, Dorohusku i Przemyślu) obejmujące m.in. przeprowadzanie granicznej kontroli sanitarnej żywności. W powyższych kontrolach nie stwierdzono nieprawidłowości.

Jak wyjaśnił Główny Inspektor, zaplanowane audyty i kontrole zostały w większości odwołane, m.in. z uwagi na wzmożone zaangażowane pracowników GSSE w kontrole żywności wwożonej z Ukrainy.

(akta kontroli str. 255-260, 305-307, 393-466)

W okresie objętym kontrolą Główny Inspektor w zakresie urzędowych kontroli sanitarnych współpracował z innymi organami i inspekcjami tj.: Głównym Lekarzem Weterynarii, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych i organami celnymi na podstawie:

- porozumienia ramowego⁵⁴ z dnia 10 kwietnia 2019 r. w zakresie kontroli urzędowych zwierząt i towarów wprowadzanych na terytorium UE, określającego zasady współdziałania i współpracy przy przeprowadzaniu kontroli urzędowych w punktach kontroli granicznej;
- porozumienia⁵⁵ z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie zwalczania nielegalnych praktyk/oszustw żywnościowych na rynku rolno-spożywczym w zakresie m.in.: udostępniania corocznego raportu GIS o nieprawidłowościach wykrytych w toku kontroli, które dotyczyły oszustw w sektorze rolno-spożywczym;
- rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 marca 2017 r.⁵⁶ w sprawie współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej z organami celnymi w zakresie granicznych kontroli sanitarnych.

(akta kontroli str. 82-86, 308-310, 319-328)

W okresie objętym kontrolą, do gromadzenia, przetwarzania i raportowania danych dotyczących nadzoru sanitarnego w tym kontroli granicznej żywności pochodzącej z importu Inspekcja Sanitarna wykorzystywała system teleinformatyczny SEPIS. Ponadto, GIS korzystał z systemów i zasobów

⁵³ W 2022 r. zaplanowano przeprowadzenie 16 kontroli (w tym 10 kontroli obejmujących bezpieczeństwo żywności); w 2023 r. zaplanowano osiem kontroli (w tym dwie kontrole dotyczące bezpieczeństwa żywności); w 2024 r. zaplanowano 10 kontroli (w tym siedmiu kontroli obejmujących bezpieczeństwo żywności) a na 2025 r. zaplanowano 15 kontroli (w tym trzech dotyczących bezpieczeństwa żywności).

⁵⁴ Zawarte pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Lekarzem Weterynarii, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

⁵⁵ Zawarte między Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcją Weterynaryjną, Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nawozów i Państwową Inspekcją Sanitarną.

⁵⁶ Dz. U. 2017 r. poz. 567.

informatycznych do wspomagania urzędowych kontroli zgodnie z art. 131 rozporządzenia nr 2017/625 w sprawie systemu IMSOC obejmujących m.in. systemy RASFF oraz TRACES-IN. System RASFF pozwalał na przekazywanie powiadomień do punktu kontaktowego w GIS przez organy urzędowej kontroli żywności i pasz w Polsce, a system TRACES-IN pozwalał na wzmocnienie współpracy i koordynacji działań pomiędzy organami UE oraz krajów spoza UE.

Organy PIS korzystały również z systemu Single Window (Platforma Koordynacji i Wymiany Danych – Single Window), który umożliwiał załatwianie spraw dotyczących granicznych kontroli urzędowych w formie elektronicznej oraz pozwalał na usprawnienie obiegu informacji i procesu decyzyjnego.

Ponadto w ramach granicznych kontroli wykorzystywano systemy elektroniczne działające w GSSE tj.:

- platforma elektroniczna „Porty 24”, koordynowana przez Pomorski Urząd Celno-Skarbowy w Gdyni dla portów morskich w Gdyni i Gdańsku;
- system AHOS działający na lotnisku w Warszawie – umożliwiający przekazywanie wiadomości o zatrzymaniu towarów na czas pobierania próbek;
- system SOC-T działający w punktach kontroli granicznej w Koroszczynie, Dorohusku, Hrebennem, Przemyślu, Korczowej, Medyce i Bezledach;
- System TORY-24 działający na przejściu kolejowym Terespol-Kobylany.

Użytkowane systemy informatyczne umożliwiały prowadzenie bieżącej, efektywnej współpracy pomiędzy organami kontrolnymi zaangażowanymi w działania kontrolne na granicy. W GIS nie odnotowano awarii tych systemów, które mogłyby mieć wpływ na prawidłowe funkcjonowanie lub ich wykorzystywanie przez organy PIS.

(akta kontroli str. 311-316)

W okresie objętym kontrolą do GIS nie złożono skarg i wniosków oraz petycji w zakresie importu owoców.

(akta kontroli str. 285-291)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Główny Inspektor, w piśmie z 2023 r. skierowanym do PWIS i PGIS oraz w corocznych Planach pobierania próbek i zakresu badanych pestycydów dla PIS, wskazał do wykonywania badań laboratoryjnych próbek żywności pobranych w ramach urzędowej granicznej kontroli żywności laboratoria IO-PIB i IOR-PIB⁵⁷, które nie należały do laboratoriów uprawnionych do wykonywania badań laboratoryjnych dla celów urzędowej kontroli żywności o których mowa w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności. Tym samym Główny Inspektor, w latach 2022-2025⁵⁸, nie zapewnił rzetelnego nadzoru nad

⁵⁷ Zaś od 2024 r. także przez laboratorium IOR-PIB.

⁵⁸ Od 1 stycznia 2022 r. do dnia 17 grudnia 2025 r.

działalnością PWIS i PGIS w zakresie wykorzystywania wyników badań laboratoryjnych dla celów urzędowej granicznej kontroli.

Główny Inspektor wyjaśnił m.in. że: „(...) Próbkę do badań do ww. instytutów są przekazywane w związku z decyzją resortu rolnictwa, który ww. programy badań realizuje w oparciu o dwa instytuty resortowe: laboratorium Instytutu Ogrodnictwa - PIB w Skierniewicach i laboratorium Instytutu Ochrony Roślin – PIB w Poznaniu i z ww. dwoma instytutami postanowił zawrzeć umowę i do tych instytutów ograny PIS są zobowiązane przekazywać próbki do badań. (...) zadanie ma na celu uzupełnienie rutynowych badań i jego głównym celem jest wyjście naprzeciw oczekiwaniom środowisk rolniczych i przedsiębiorców rolnych, którzy oczekują od resortu rolnictwa wsparcia polskiego rynku poprzez kontrolę żywności importowanej do Polski i realizację badań tej żywności m.in. pod kątem obecności pozostałości pestycydów. Rolą organów PIS w tym przypadku jest pobieranie i dostarczanie próbek do badań do wskazanych przez resort rolnictwa Instytutów. (...) W przypadku wysyłania przez Państwową Inspekcję Sanitarną próbek do badań pobieranych w ramach granicznej kontroli sanitarnej, zastosowanie mają przepisy art. 78 ust. 1 pkt 3 ustawy o bezpieczeństwie żywności, które przywołują organy kontroli określone w art. 73 ust. 1 pkt 5 tej ustawy. W tym przypadku organem jest Minister RiRW”.

Najwyższa Izba Kontroli zauważyła, że art. 78 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności ustanawia zamknięty katalog laboratoriów uprawnionych do wykonywania badań laboratoryjnych dla celów urzędowej kontroli żywności, a pkt 1 ust. 1 tego artykułu stanowi, że badania laboratoryjne dla celów urzędowych kontroli żywności i żywienia w zakresie bezpieczeństwa żywności wykonują akredytowane laboratoria Inspekcji Sanitarnej funkcjonujące w zintegrowanym systemie badań laboratoryjnych żywności. Przepis art. 78 ust. 1 pkt 3 odnosi się do laboratoriów innych organów w zakresie posiadanych kompetencji, a nie do laboratoriów instytutów badawczych nadzorowanych przez Ministra RiRW. Instytuty badawcze, mimo że realizują zadania o charakterze badawczym lub eksperckim oraz mogą być wskazywane przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do wykonywania określonych analiz, nie są organami urzędowej kontroli żywności Inspekcji Sanitarnej, a tym samym ich laboratoria nie spełniają wymogów podmiotowych określonych w art. 78 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, co oznacza, że etap badań laboratoryjnych przeprowadzonych przez IO-PIB i IOR-PIB był realizowany poza formalnym reżimem urzędowej kontroli żywności i żywienia.

Ponadto zaakceptowany przez Głównego Inspektora sposób postępowania skutkował zróżnicowanym traktowaniem podmiotów działających na rynku spożywczym. W konsekwencji przekazywanie próbek do laboratoriów nieposiadających statusu laboratoriów urzędowych w rozumieniu art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności, w których badania były finansowane ze środków MRiRW, organy Inspekcji Sanitarnej nie dochodziły od podmiotów działających na rynku spożywczym opłat uwzględniających koszty związane z badaniami próbek na oznaczenie pozostałości pestycydów, co – przy równoległym pobieraniu takich opłat w innych przypadkach urzędowej kontroli

granicznej – prowadziło do zróżnicowanego traktowania podmiotów znajdujących się w porównywalnej sytuacji faktycznej i prawnej.

(akta kontroli 240-253, 636-856, 911-925, 930-937 pliki 189-191)

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Warszawa, 26 marca 2026 r.

Wiceprezes
Najwyższa Izba Kontroli
Sylweryusz Królak

/podpisano elektronicznie/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:
Paweł Trzaskowski
p.o. Dyrektor Departamentu Zasobów Naturalnych w Najwyższej Izbie Kontroli
/podpisano elektronicznie/